

KRIVIČNO PROCESNO PRAVO

<https://doi.org/10.7251/CEST1625374N>

UDK. 343.32/.33:341.462.1-053.2/.6

MALOLJETNIČKO PRAVOSUĐE I TUŽILAČKA DISKRECIJA U POREDBENOM SVJETLU – NAČELO OPORTUNITETA KRIVIČNOG GONJENJA PREMA MALOLJETNICIMA U UPOREDNOM PRAVU

Filip Novaković

Magistar prava. Student doktorskih studija prava na Pravnom fakultetu Univerziteta u Zenici.

Dopisni član Bosansko-hercegovačko-američke Akademije umjetnosti i nauka,

filipnovakovic.iur@gmail.com; ORDIC iD: <https://orcid.org/0000-0001-9979-5824>

Sažetak: U radu se ispituje primjena načela oportuniteta u krivičnom postupku prema maloljetnicima u različitim pravnim sistemima. Načelo oportuniteta, za razliku od načela legaliteta, dopušta tužiocima da se suzdrže od pokretanja ili nastavka krivičnog postupka kada to služi interesima pravde, rehabilitacije ili socijalne reintegracije. U radu se daje usporedna analiza različitih jurisdikcija, ističući razlike u pravnim okvirima, tužilačkim ovlaštenjima i kriminalno-političkim razlozima koji stoje iza diskrecijskog gonjenja maloljetnih prijestupnika. Procjenjuje kako različiti pravni sistemi uravnotežuju potrebu za odgovornošću s osnovnim načelima maloljetničkog krivičnog pravosuđa, kao što su najbolji interesi djeteta, proporcionalnost i „skretanje“ s formalnog krivičnog postupka. Studija također ocjenjuje zaštitne mjere i ograničenja nametnuta diskreciji tužioca kako bi se spriječila proizvoljnost, diskriminacija ili pretjerana popustljivost. Rad naposljetku tvrdi da primjereno strukturiran sistem tužilačke diskrecije može poboljšati učinkovitost maloljetničkog krivičnog pravosuđa davanjem prioriteta rehabilitacijskim mjerama u odnosu na krivične sankcije. Kroz usporednu leću, istraživanje naglašava važnost uravnoteženog pristupa u politikama maloljetničkog pravosuđa, zagovaranjem pravnog okvira koji štiti pravičan i zakonit postupak uz promicanje društvene reintegracije mladih prijestupnika.

Gljučne riječi: maloljetničko pravosuđe, tužilačka diskrecija, načelo oportuniteta, komparativno krivično pravo, odvratanje i rehabilitacija.

1. UVOD

Evolucija sistema maloljetničkog pravosuđa u različitim pravnim tradicijama odražava pomak od kaznenih odgovora ka rehabilitacijskom i socijalno-zaštitnom pristupu. Od kasnog 19. stoljeća, pravni okviri širom svijeta sve više prepoznaju specifične razvojne i psihološke karakteristike maloljetnih počinitelja krivičnih djela, što je dovelo do donošenja posebnih zakona, osnivanja specijaliziranih sudova i uspostavljanja procedura prilagođenih njihovim jedinstvenim potrebama. Inspirisani ranim reformama u Sjedinjenim Američkim Državama (u daljem tekstu: SAD), mnogi pravni sistemi uveli su odvojene zakonodavne i institucionalne mehanizme

kako bi osigurali da se prema maloljetnim počiniocima postupa u skladu s njihovim stepenom zrelosti i potencijalom za rehabilitaciju (Sloth-Nielsen, 2001; Rap, 2016).

Ključni aspekt ove evolucije ogleda se u rastućem naglasku na diverzione mjere i alternativne sankcije usmjerene na minimiziranje negativnih posljedica formalnog krivičnog postupka po maloljetne počinitelje. U posljednjim decenijama, mnogi pravni sistemi sve više uključuju elemente diskrecije u proces donošenja tužilačkih odluka, posebno kroz primjenu principa oportuniteta. Ovaj princip, za razliku od principa legaliteta, daje tužiocima ovlaštenje da obustave ili ne pokrenu krivični postupak kada takav pristup služi širim društvenim interesima, uključujući rehabilitaciju i reintegraciju maloljetnih počinitelja (Puharić & Radić, 2015, 636). Međunarodni pravni instrumenti, poput Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta (*Convention on the Rights of the Child*) i Pekinških pravila (*The United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice; Beijing Rules*), dodatno zagovaraju (i nalažu) usvajanje mjera koje daju prednost minimalnoj intervenciji i podstiču alternativne mehanizme u odnosu na tradicionalne krivičnopravne postupke.

Uprkos širokom prihvatanju diskrecione tužilačke politike u maloljetničkom pravosuđu, postoje značajne razlike u načinu na koji različiti pravni sistemi regulišu i primjenjuju princip oportuniteta. Dok pojedine jurisdikcije usvajaju širok diskrecioni pristup, omogućavajući tužiocima značajnu slobodu u odlučivanju o pokretanju krivičnih postupaka protiv maloljetnika, druge nameću stroža pravna ograničenja i sudski nadzor kako bi spriječile arbitrarno ili nedosljedno odlučivanje. Stepenu u kojem se diskreciono tužilačko ovlaštenje koristi, kao i zaštitne mjere protiv njegove zloupotrebe, odražavaju osnovne (kriminalno)političke ciljeve koji oblikuju sisteme maloljetničkog pravosuđa – ravnotežu između odgovornosti, proporcionalnosti i najboljeg interesa djeteta.

Ovaj rad analizira primjenu principa oportuniteta u maloljetničkim krivičnim postupcima iz komparativne perspektive, istražujući pravne okvire, ovlaštenja tužilaca i političke opravdanosti koje oblikuju diskrecionu tužilačku praksu prema maloljetnicima u različitim jurisdikcijama. Posebna pažnja posvećena je mjeri u kojoj pravni sistemi omogućavaju diverzione mjere, ograničenjima koja se nameću diskrecionom odlučivanju tužilaca te efikasnosti ovih mehanizama u ostvarivanju osnovnih ciljeva maloljetničkog pravosuđa. Identifikovanjem najboljih praksi i potencijalnih izazova, ova studija doprinosi kontinuiranoj raspravi o osiguranju uravnoteženog pristupa u politikama maloljetničkog pravosuđa – pristupa koji istovremeno štiti procesna prava i podstiče društvenu reintegraciju mladih počinitelja kažnjivih i društveno neprihvatljivih djela.

2. NAČELO LEGALITETA I NAČELO OPORTUNITETA – A (VERY) COMPLICATED RELATIONSHIP

Jedno od osnovnih načela krivičnog postupka jeste načelo legaliteta, prema kojem tužilac mora preduzeti krivično gonjenje čim se steknu uslovi predviđeni u zakonu, bez obzira na to da li postoje neki drugi razlozi koji bi mogli ukazivati da se

krivično gonjenje ne preduzme (Simović & Simović, 2016, 166). Uslovi određeni zakonom koji tužioca obavezuju da pokrene krivično gonjenje mogu biti pravne (ako krivičnom gonjenju nema pravnih smetnji, npr. imunitet) ili stvarne prirode (postojanje osnovane sumnje da je određeno lice izvršilo krivično djelo). O tome da li su ovi uslovi ispunjeni cijenu tužilac (Simović & Simović, 2016, 166). Suprotno načelu legaliteta nalazi se načelo oportuniteta (Novosel, 2012, 45). U literaturi se načelo oportuniteta obično ne određuje kao posebno ili osobeno krivičnoprocesno načelo, već samo kao procesni opozit načelu legaliteta (izuzetak u odnosu na to načelo), a ogleda se u postupanju po „oportunitetu“, tako da se krivično gonjenje ne mora obavezno preduzeti iako su ispunjeni svi traženi uslovi koji proizlaze iz načela legaliteta, već se shodno procjeni svrsishodnosti krivičnog gonjenja u određenom slučaju gonjenje, gonjenje može ili ne mora preduzeti, pri čemu je kriterij za negonjenje u nekim nacionalnim pravnim sistemima povezan sa, na primjer, visokim troškovima krivičnog postupka ili ličnim svojstvima optuženog (Škulić, 2009, 43; Đokić, 2009).

Načelo oportuniteta, prema tome, predstavlja diskreciono ovlaštenje tužioca, kojim se tužilac može suzdržati od krivičnog gonjenja određenih krivičnih djela ili počinitelja, čak i kada ima dovoljno saznanja o njihovom počinjenju ili o njihovom počinitelju (Kristková & Kandalec, 2016, 243). Ovo načelo omogućuje tužiocu da donese odluku u slučajevima u kojima bi nastavak krivičnog gonjenja bio neučinkovit, nedjelotvoran ili čak nepravedan, što bi u konačnici podrilo osnovne ciljeve krivičnog postupka. Tužioci se, prvenstveno, pozivaju na ovo načelo u situacijama koje uključuju krivična djela „bagatelnog“ karaktera, manje društvene opasnosti, beznačajnost počinjenje štete, razloge procesne ekonomije i slično (Mirkov, 2012).

Na prvi pogled čini se da je načelo oportuniteta u suprotnosti s načelom legaliteta, koje nameće strogu obavezu tužiocu da inicira krivično gonjenje za sva krivična djela iz svoje nadležnosti. Načelo legaliteta obezbjeđuje pravnu sigurnost, jednakost pred zakonom i jedinstvenu primjenu krivičnog procesnog prava. Međutim, kruto pridržavanje ovog načela može u praksi dovesti do pretjeranog opterećenja pravosuđa, nesrazmjernih sankcija i ishoda koji nisu u skladu sa društvenim ili rehabilitacijskim ciljevima krivičnog prava (Đurđić, 2010). Stoga moderni pravni sistemi sve više uključuju mehanizme koji uravnotežuju zakonitost i tužilačku diskreciju, čime se povećava učinkovitost i pravednost krivičnopravnog sistema. Međutim, nije ovlaštenje tužioca da proizvoljno, prema vlastitom mišljenju i nahođenju, rješava o gonjenju ili negonjenju počinitelja krivičnog djela. Ključni faktor koji usmjerava primjenu načela oportuniteta je procjena javnog interesa, i obziri cjelishodnosti i svrsishodnosti se cijene sa aspekta i stanovišta javnog interesa (Đurđić, 1996, 434; Vasiljević, 1981, 122-123)

Tužilac mora procijeniti bi li krivično gonjenje u određenom slučaju smisleno doprinijelo društvenoj zaštiti, odvracanju i zaštiti pravnog poretka ili bi alternativne mjere – poput programa odvracanja, posredovanja ili uslovnog neprogona – bolje postigle pravdu. Koncept javnog interesa je inherentno fluidan i oblikovan pravnim, društvenim i političkim razmatranjima, što zahtijeva analizu od slučaja do slučaja.

Integracija diskrecionog ovlaštenja tužioca unutar krivičnog postupka odražava širi pomak prema fleksibilnijem, pragmatičnijem i restorativnom pristupu krivičnom pravosuđu, posebno u pogledu lakših krivičnih djela i počinitelja koji su prvi put izvršila kažnjivo djelo (Mansfield & Peay, 1987).

3. NAČELO OPORTUNITETA U KOMPARATIVNOM PRAVU

Kada govorimo o porodicama prava ili pravnim tradicijama, nezaobilazna su dva sistema, odnosno dvije tradicije: (euro)kontinentalna i anglo-sanskonska, odnosno anglo-američka. Naravno, porodicama prava je daleko više (socijalističko, dalekoistočno kinesko i japansko, islamsko, hindu i druga), međutim možemo reći da velika većina nacionalnih pravni sistema počiva na dvije spomenute tradicije, te smo se iz tog razloga odlučili za njihovu analizu. U sklopu europsko-kontinentalne porodice prava, predmet naše analize će biti reprezentativni „podsistemi“ – germanski i romanski model – odnosno njemačko, francusko, nizozemsko, bosansko-hercegovačko i hrvatsko pravo, dok ćemo prilikom analize anglo-saksonskog, odnosno anglo-američkog prava fokus staviti na dva očita reprezenta – američko i englesko-velšansko pravo.

3.1. Načelo oportuniteta u kontinentalnom pravu

3.1.1. Načelo oportuniteta u krivičnom procesnom pravu Njemačke

Krivičnopravni, odnosno krivičnoprocesni sistem u Njemačkoj pretežno je vođen načelom legaliteta, koji nalaže da državne vlasti moraju pokrenuti krivični postupak, osim ako ne postoji zakonom definisan izuzetak. Suprotno tome, načelo oportuniteta omogućava tužilačku diskreciju u izuzetnim slučajevima. Iako ovaj princip igra sporednu ulogu u postupcima protiv punoljetnih počinitelaca, on ima poseban značaj u okviru maloljetničkog pravosuđa, gdje se naglasak često premješta sa kaznenih mjera na obrazovne i rehabilitacione ciljeve. Osnovni zakon u Njemačkoj koji reguliše oblasti maloljetničkog krivičnog pravosuđa jeste Zakon o o maloljetničkim sudovima (*Jugendgerichtsgesetz* – JGG), dok se supsidijarno primjenjuje Zakon o kaznenom/krivičnom postupku (*Strafprozessordnung* – StPO).

U konvencionalnom okviru procesnog krivičnog prava, načelo legaliteta (*Legalitätsprinzip*) obavezuje državu da procesuiru krivična djela kao pravilo. Nasuprot tome, načelo oportuniteta (*Opportunitätsprinzip*), iako primjenjiv samo u ograničenim okolnostima, daje tužilaštvu određenu slobodu da se uzdrži od pokretanja ili nastavljanja krivičnog postupka. Ova diskrecija, međutim, podliježe zakonskim ograničenjima. Na primjer, prema § 153 StPO, postoji mogućnost obustavljanja postupka kada se čini da je krivica počinitelja mala ili kada ispunjenje određenih obaveza može eliminisati interes za gonjenje. Dodatni zakonski pragovi, kao što su oni utvrđeni u §§ 153a, 154 i 154a StPO, dalje određuju kada se očekivana kazna smatra neznatnom u odnosu na druga navodna djela.¹

¹ Prema § 153a StPO, uz saglasnost suda nadležnog za pokretanje glavnog postupka i okrivljenika, tužilaštvo može u slučaju krivičnog djela privremeno odustati od podizanja

JGG uključuje slične diskrecione mehanizme kao StPO, koji su posebno prilagođeni jedinstvenim ciljevima maloljetničkog pravosuđa. Tako, prema § 45 JGG tužilac može da se uzdrži od gonjenja maloljetnog počinitelja bez prethodnog sudskog odobrenja, pod uslovom da su ispunjeni kriterijumi iz § 153 StPO. Ova odredba je posebno značajna kada je obrazovna mjera već sprovedena ili pokrenuta, čime se otklanja potreba za formalnom sudskom odlukom. Nadalje, JGG prepoznaje nastojanja maloljetnika da postigne dogovor sa žrtvom kao ekvivalent preduzimanju obrazovne mjere. U slučajevima kada okrivljeni prizna djelo, tužilac može predložiti da sudija za maloljetnike izrekne ukor ili naloži mjere (predviđene u § 10), pod uslovom da se takve mjere smatraju dovoljnim i da formalno podizanje optužnice nije potrebno.²

optužnice, a istodobno okrivljeniku postaviti uslove i upute ako bi se njima mogao otkloniti javni interes za krivično gonjenje, a težina djela to ne isključuje. Uslovi ili upute posebno uključuju: (1) izvršavanje određene uplate radi naknade štete nastale krivičnim djelom; (2) uplaćivanje novčanog iznosa dobrotvornoj ustanovi ili u državni budžet; (3) na drugi način pružanje dobrotvornih usluga; (4) ispunjavanje obveze izdržavanja u određenom iznosu; (5) ozbiljno se potruditi postići nagodbu s oštećenom stranom (nagodba počinitelj-žrtva; *Täter-Opfer-Ausgleich*) i time isкупiti svoje djelo u cijelosti ili djelomično ili tražiti odštetu za to; (6) učešće u tečaju socijalne obuke; (7) učešće u obuci i osposobljavanju za upravljanje motornim vozilom; (8) odlazak na psihijatrijsku, psihološku ili socijalnu terapeutsku njegu i liječenje (uputa za terapiju; *Therapieweisung*). Navedeni uslovi i upute mogu trajati najduže šest mjeseci, odnosno godinu dana. Izuzetno tužilac može opozvati uslove ili upute, iste izmijeniti (uz saglasnost okrivljenika) ili ih jedanput produžiti za tri mjeseca. Ako se okrivljenik pridržava uslova i uputa u određenom vremenu provjeravanja, neće se goniti za počinjeno djelo. Prema § 154 StPO, tužilac može odustati od krivičnog gonjenja: (1) ako kazna ili mjerom popravne i sigurnosne mjere do koje bi krivični progon mogao dovesti nije značajne težine u usporedbi s kaznom ili mjerom popravne i sigurnosne mjere koja je optuženiku pravosnažno izrečena za drugo krivično djelo ili koju on može očekivati za drugo krivično djelo; ili (2) osim toga, ako se presuda za ovo krivično djelo ne može očekivati u razumnom vremenskom roku i ako se kazna ili mjera popravljavanja i sigurnosti koja je optuženiku zakonski izrečena ili koju može očekivati za neko drugo krivično djelo, čini dovoljnom da utiče na počinitelja i da brani pravni sistem. Prema § 154a, u slučaju kad se radi o pravim složenim krivičnim djelima i krivičnim djelima u sticaju, krivično gonjenje se može ograničiti na određene dijelove krivičnog djela ili za druga krivična djela, pod uslovom da za očekivanu kaznu ili mjeru popravljavanja i sigurnosti ili za već pravosnažno izrečenu kaznu za drugo krivično djelo ili koja se može očekivati za drugo krivično djelo, nije značajna.

- ² Sudija za maloljetnike može posebno narediti maloljetniku: (1) da se pridržava o mjestu prebivališta; (2) da živi sa porodicom ili u domu; (3) da prihvati obuku ili radno mjesto; (4) da pruži uslugu rada; (5) da se stavi pod starateljstvo i nadzor određene osobe (*Betreuungshelfer*); (6) da učestvuje u socijalnoj obuci; (7) da nastoji postići nagodbu s oštećenom stranom (nagodba počinitelj-žrtva; *Täter-Opfer-Ausgleich*); (8) da se suzdrži od kontakta s određenim osobama ili od posjećivanja restorana ili mjesta za zabavu; ili (9) da pohađa kurs saobraćajnog vaspitanja.

Nadalje, § 47 JGG proširuje diskreciona ovlaštenja na sud nakon podizanja optužnice. Sudija može obustaviti postupak ako su ispunjeni jedan ili više sljedećih uslova:

- 1) prisutni su preduslovi navedeni u § 153 StPO;
- 2) već je sprovedena ili pokrenuta obrazovna mjera, čime se sudska presuda čini suvišnom (*eine erzieherische Maßnahme, die eine Entscheidung durch Urteil entbehrlich macht, bereits durchgeführt oder eingeleitet ist*);
- 3) sudija, uzimajući u obzir priznanje okrivljenog, smatra da sudska odluka nije potrebna i određuje odgovarajuću mjeru (*der Richter eine Entscheidung durch Urteil für entbehrlich hält und ... bezeichnete Maßnahme anordnet*);
- 4) okrivljeni se smatra krivično neodgovornim zbog nedostatka zrelosti (*der Angeklagte mangels Reife strafrechtlich nicht verantwortlich ist*).

U slučajevima uvođenja obrazovnih mjera ili uputa, sudija može privremeno suspendovati postupak – uz saglasnost tužioca – i odobriti maloljetniku period do šest mjeseci za ispunjenje nametnutih uslova/zahtjeva. Ako maloljetnik ispuni ove zahtjeve, postupak se formalno obustavlja. Važno je napomenuti da odluka o obustavi, bilo od strane tužioca ili sudije, predstavlja konačnu odluku i ne podliježe žalbi, iako se obrazloženje može uskratiti okrivljenom ako bi njegovo otkrivanje moglo ometati rehabilitacioni proces maloljetnika.

Diskrecioni okvir utvrđen JGG-om odražava namjernu ravnotežu između zaštite javnih interesa i podsticanja obrazovnih i rehabilitacionih ciljeva maloljetničkog pravosuđa. Uvođenjem strukturisane forme tužilačke i sudske diskrecije, njemačko pravo uvažava jedinstvene razvojne faktore svojstvene maloljetničkom prestupništvu. Odredbe JGG-a ne samo da omogućavaju nijansiranu procjenu individualne krivice, već i promovišu mjere koje mogu olakšati reintegraciju počinitelja u društvo. Odredbe njemačkog zakonodavstva koje uređuju diskrecionu obustavu krivičnih postupaka u okviru njemačkog maloljetničkog pravosuđa predstavljaju odmjeran pristup uravnoteženju principa legaliteta sa rehabilitacionim imperativima pravosuđa za mlade. Kroz precizno definisane kriterijume i proceduralne garancije, pravni okvir omogućava fleksibilan odgovor na maloljetničko prestupništvo – onaj koji prepoznaje umanjenu krivicu mladih i stavlja naglasak na korektivne, a ne isključivo kaznene mjere.

3.1.2. Načelo oportuniteta u pravu Bosne i Hercegovine

Krivičnoprocesno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine predviđa određena odstupanja od načela legaliteta u procesuiranju maloljetnika, priznajući poseban pravni i razvojni status maloljetnih počinitelja krivičnih djela (Simović & Simović, 2018, 362).³ Za razliku od stroge primjene načela legaliteta u „opštim“ krivičnim

³ Kako se krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine sastoji o više materijalnih i procesnih zakona na različitim nivoima vlasti – državnom, entitetskim i distrikta – u tekstu ćemo se pozivati samo na odredbe zakonodavstva na državnom nivou, dok će u nastavku ove bilješke biti navedene odredbe relevantnih propisa na drugim nivoima vlasti, koji se u svojoj biti ne razlikuju od onih na državnom nivou. S tim u vezi, pogledati: KZ RS – član 59; KZ FBiH – član 57; KZ BDBiH – član 57; ZPMKP RS – čl. 89, 94 i 105; ZKP FBiH

postupcima – gdje su tijela krivičnog gonjenja obično obavezna pokrenuti krivično gonjenje kad god postoji dovoljno dokaza da je krivično djelo počinjeno – sistem maloljetničkog pravosuđa uključuje elemente diskrecijskog ovlaštenja tužioca, odražavajući fleksibilniji i rehabilitacijski pristup.

S tim u vezi, pod određenim zakonom propisanim uslovima i unutar posebnih kategorija krivičnih djela, važeći pravni okvir daje tužiocima ovlaštenje da procijene je li pokretanje krivičnog postupka protiv maloljetnika primjereno ili su alternativne mjere, poput programa odvracanja ili odgojnih intervencija, prikladnije. Ovo se diskreciono ovlaštenje primjenjuje u svjetlu različitih faktora, uključujući težinu krivičnog djela, dob maloljetnika, prethodno ponašanje, socijalno porijeklo i mogućnost rehabilitacije. Cilj takvog pristupa je uskladiti maloljetničko pravosuđe s temeljnim načelima srazmjernosti, individualizacije kažnjavanja i najboljim interesima djeteta, kako je sadržano u domaćem zakonodavstvu i međunarodnim pravnim standardima, uključujući Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i relevantne regionalne instrumente o ljudskim pravima.

Dopuštajući diskreciono pravo tužioca u maloljetničkim predmetima, pravni sistem Bosne i Hercegovine priznaje da se ciljevi krivičnog zakonodavstva ne bi trebali primjenjivati na pretjerano rigidan način prema maloljetnicima. Umjesto toga, fokus je na poticanju njihove reintegracije u društvo i sprječavanju recidivizma kroz prilagođene pravne odgovore koji naglašavaju obrazovanje, društvenu podršku i rehabilitaciju umjesto odmazde. Međutim, ovo se diskrecijsko pravo mora provoditi unutar granica postupovnih jamstava kako bi se spriječila proizvoljnost i osiguralo poštovanje sveobuhvatnih načela pravde i zakonitosti. Pretpostavke za primjenu načela oportuniteta normirane su u članu 352 st. (1) i (3) ZKP-a BiH.

Na osnovu člana 352 stav (1) ZKP-a BiH mora se, prije svega, raditi o krivičnom djelu za koje je zapriječena novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine. Samo u tom slučaju tužilac je ovlašten da ocjeni svrsishodnost pokretanja postupka, a tu ocjenu dužan je da zasnuje na: (1) prirodi krivičnog djela; (2) okolnostima pod kojima je krivično djelo počinjeno; (3) ranijem životu maloljetnika; i (4) njegovim ličnim svojstvima. Radi utvrđivanja navedenih okolnosti, tužilac može da zatraži obavještenja od roditelja, odnosno staratelja maloljetnika, kao i od drugih relevantnih pojedinaca i institucija koji mogu posjedovati odgovarajuća saznanja o maloljetnikovom stanju. Kad smatra potrebnim, tužilac može pozvati te osobe, uključujući maloljetnika, na neposredno ispitivanje. Materijal koji je tužilac prikupio u okviru ovih aktivnosti, odnosno koji predstavljaju rezultate razgovora sa pozvanim licima, mogu da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku, pod uslovom da je tužilac postupao u skladu sa odredbama krivičnoprocesnog zakona (na primjer, ako je ispitao maloljetnika, prethodno ga upozorivši na privilegiju nesvjedočenja i slično) (Sijerčić-Čolić *et al.*, 2005, 878). Također, tužitelj može zatražiti mišljenje nadležnog organa starateljstva o cjelishodnosti pokretanja krivičnog postupka. Ovaj konzultativni proces učvršćuje načelo da maloljetničko pravosuđe treba dati prednost rehabilitacijskim i odgojnim mjerama u odnosu na krivičnopravne sankcije,

– čl. 373, 378 i 382; ZPMKP FBiH – čl. 89, 94 i 105; ZPMKP BDBiH – čl. 89, 94 i 105.

osiguravajući da je svaka tužilačka odluka u skladu s najboljim interesima maloljetnika. Tužilac nije u obavezi tražiti mišljenje organa starateljstva, ali smatramo korisnim radi donošenja pravilne i pravedne odluke.

Ukoliko je za donošenje odluke o primjeni načela oportuniteta potrebno ispitati lična svojstva maloljetnika tužilac može, u sporazumu sa organom starateljstva, uputiti maloljetnika u prihvatilište ili u ustanovu za ispitivanje ili vaspitanje, i to na period koji ne smije biti duži od 30 dana (član 352 stav (2) ZKP BiH; potrebno je od ove mjere razlikovati smještaj maloljetnikau u prihvatilište, odgojnu ili sličnu ustanovu predviđen u članu 357 ZKP-a BiH; ove se dvije mjere razlikuju u cilju, odnosno svrsi; u prvom slučaju svrha upućivanja je ispitivanje ličnosti maloljetnika, dok se u drugom radi o izdvajanju maloljetnika iz sredine u kojoj živi, kao i pružanje pomoći maloljetniku i njegova zaštita). Upućivanje u odgovarajuću ustanovu mogu da prethode konsultacije tužioca sa psihologom, pedagogom, defektologom ili nekim drugim stručnim licem (Sijerčić-Čolić *et al.*, 2008, 897). Zbog prirode ustanove u koju se maloljetnik upućuje, te ograničavanja prava na slobodu, vrijeme provedeno u toj ustanovi uračunava se u kaznu maloljetničkog zatvora – ukoliko ta kazna bude izrečena (član 56 stav (1) KZ BiH) (Simović & Simović, 2018, 362).

Posebno značajan aspekt diskrecije tužilaštva u maloljetničkom pravosuđu je ovlaštenje tužioca da primjenjuje načelo oportuniteta, čime se dopušta odstupanje od načela legaliteta u pokretanju krivičnog postupka protiv maloljetnika, čak i u slučajevima kada postoji osnovana sumnja da je maloljetnik počinio krivično djelo (član 352 stav (3) ZKP BiH). Naime, tužilac je ovlašten odustati od podnošenja zahtjeva za pokretanje krivičnog postupka protiv maloljetnika koji je počinio dodatno krivično djelo ako se maloljetnik već nalazi na izdržavanju kazne ili mu je izrečena vaspitna, odnosno odgojna mjera. U takvim slučajevima, tužilac mora procijeniti bi li pokretanje novog postupka imalo smislenu pravnu ili rehabilitacijsku svrhu, uzimajući u obzir i težinu drugog krivičnog djela i prirodu i učinkovitost postojeće sankcije ili mjere koja se izvršava. Obrazloženje iza ovog pristupa je izbjegavanje nepotrebnih krivičnih postupaka koji možda neće doprinijeti rehabilitaciji maloljetnika i koji bi u nekim slučajevima mogli biti kontraproduktivni.

Naime, ova osnova za primjenu načela oportuniteta nije ograničena apstraktnom težinom krivičnog djela (Simović & Simović, 2018, 363). Za razliku od drugih oblika diskrecionog ovlaštenja tužioca koji se odnose samo na krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, ova odredba dopušta tužiocu korištenje diskrecionog ovlaštenja bez obzira na težinu krivičnog djela. Slijedom toga, čak i u slučajevima kada je propisana kazna veća od tri godine zatvora, tužilac može utvrditi da provođenje dodatnog postupka nije svrsishodno, pod uslovom da se propisno uzmu u obzir krovna načela srazmjernosti i individualizacije kazne, kao i najboljeg interesa maloljetnika. Isto tako, ako tužilac u toku pripremnog postupka utvrdi da je u toku izvršenje krivičnopravne sankcije, predložiti će sudiji za maloljetnike obustavu postupka (član 361 stav (1) ZKP BiH). O neslaganju sudije za maloljetnike sa prijedlogom tužioca odlučuje vijeće za maloljetnike (član 361 stav (2) ZKP-a BiH).

O svojoj odluci da, iz razloga oportuniteta, prema maloljetniku ne zahtjeva pokretanje krivičnog postupka, tužilac je dužan da obavijesti ne samo oštećenog, već i organ starateljstva. Obavijest oštećenog i organa starateljstva o nepokretanju postupka prema maloljetniku mora da sadrži razloge zbog kojih jer tužilac donio takvu odluku. Ovi subjekti, međutim, nemaju mogućnost da iniciraju da se preispita spomenuta odluka tužioca zbog primjene načela oportuniteta (Simović & Simović, 2018, 363).

3.1.3. Načelo oportuniteta u nizozemskom krivičnom procesnom pravu

Načelo oportuniteta (*opportuïteitsbeginnel*) daje tužiocu (*Openbaar Ministerie*, OM) diskrecijsko ovlaštenje da se suzdrži od krivičnog gonjenja na temelju razmatranja javnog interesa, kako je propisano u §§ 167 i 242 nizozemskog Zakonika o kaznenom postupku (*Wetboek van Strafvordering* – WBvS). WBvS izričito predviđa da se od krivičnog gonjenja može odustati „iz razloga koji proizlaze iz javnog interesa“. Oportunitet predstavlja jednu od osnova za „odbacivanje slučaja“ (*sepot*) i razlikuje se od „tehničkog“ odbacivanja, koje se događa kada tužilaštvo utvrdi da je osuda malo vjerovatna. Takva odluka može se temeljiti na nemogućnosti da se navodno kazneno djelo dokaže „zakonito i uvjerljivo“, činjenici da kazneno djelo ne predstavlja zakonski kažnjivo djelo ili primjenjivosti opravdanja ili isprike, kao što je samoobrana (*noodweer*). S obzirom na ograničenja tužilačkih resursa, načelo oportuniteta obezbjeđuje da su ti resursi djelotvorno raspoređeni kako bi se ispunili primarni ciljevi krivičnog prava – specijalna i generalna prevencija. Ipak, žrtva zadržava pravo zahtijevati krivično gonjenje. Ako tužilac odluči odustati od postupka, izravno zainteresirana strana može tražiti pokretanje krivičnog gonjenja podnošenjem pritužbe (*beklag*) žalbenom sudu (*gerechtshof*) u vezi s odlukom da se kazneni progon ne pokrene ili da se odustane od kaznenog progona. Žalbeni sud potom procjenjuje izvedivost i primjerenost krivičnog gonjenja. Ako sud utvrdi da je krivično gonjenje i održivo i prikladno, može izdati nalog za krivično gonjenje (*vervolgingsbevel*). Takva odluka ne predstavlja osudu, već predstavlja preliminarnu sudsku procjenu vjerovatnosti uspješnog krivičnog gonjenja i njegove usklađenosti s javnim interesom (Tak, 2008).

Iako se načelo oportuniteta podjednako primjenjuje i na maloljetne i na punoljetne počinitelje krivičnih djela, u okviru maloljetničkog pravosuđa, njegova primjena je oblikovana pedagoškim i rehabilitacionim ciljevima maloljetničkog krivičnog prava (Rap, 2016). U kontekstu maloljetničkog pravosuđa, načelo oportuniteta omogućava tužiocu da odustane od krivičnog gonjenja i odbaci slučajeve ako se smatra da procesuiranje nije neophodno ili korisno za razvoj maloljetnika. Ova diskrecija posebno je značajna u svjetlu pedagoškog principa holandskog maloljetničkog pravosuđa, koje naglašava individualizirani tretman, reintegraciju i prevenciju recidiva (Dünkel, 2014). Tužilac može odlučiti da ne procesuiraju maloljetnog počinitelja iz sljedećih razloga:

(1) Preusmjeravajuće mjere (*Halt program*) – Umjesto formalnog procesuiranja, maloljetnik može biti upućen u *Halt program*, mjeru restorativne

pravde osmišljenu radi edukacije i prevencije budućih prekršaja. Uspješan završetak programa rezultira obustavom postupka.

(2) Uslovno obustavljanje postupka (*Voorwaardelijk Sepot*) – Tužilac može odlučiti da obustavi krivično gonjenje pod određenim uslovima, kao što su učešće u programu bihevioralne intervencije, društveno-korisni rad ili terapija. Ako maloljetnik ispuni ove uslove, slučaj se zatvara (Tak, 2008).

(3) Ograničena krivična odgovornost (umanjena krivica) – Ako se utvrdi da maloljetni počinitelj ima smanjenu odgovornost zbog razvojnih faktora, procesuiranje može biti neprimjereno, što može dovesti do odustajanja od gonjenja ili primjene alternativnih sankcija.

(4) Razmatranja javnog interesa – Tužilac može odustati od procesuiranja maloljetnika ako je krivično djelo manjeg značaja, a krivično gonjenje bi bilo nesrazmjerno u odnosu na društveni uticaj ili nanesenu štetu (Junger-Tas & Decker, 2006).

3.1.4. Načelo oportuniteta u hrvatskom krivičnom/kaznenom postupku

U Republici Hrvatskoj krivični postupak prema maloljetnicima regulisan je posebnim zakonodavstvom, konkretno Zakonom o sudovima za mladež (u daljem tekstu: ZSM), dok se supsidijarno primjenjuju Kazneni zakon Republike Hrvatske i Zakon o kaznenom postupku (u daljem tekstu: ZKP), Zakon o sudovima, Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, zakoni kojima se uređuje izvršenje krivičnih sankcija, kao i drugi opšti krivičnopravni propisi (Brozović, 2011, 27). Hrvatski ZSM uspostavlja pravne mehanizme analogne onima sadržanim u ZKP-u koji se odnose na primjenu oportuniteta krivičnog gonjenja, a posebno bezuslovno i uslovno odustajanje od krivičnog gonjenja. U slučajevima kada je maloljetnik počinio krivično djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, tužilac može odlučiti da ne pokrene krivični postupak, čak i ako postoji osnovana sumnja, pod uslovom da se gonjenje smatra necjelishodnim (član 71. stav (1) ZSM). Ova odluka se zasniva na faktorima kao što su priroda krivičnog djela, okolnosti pod kojima je izvršeno, lične karakteristike maloljetnika i njegovo prethodno ponašanje. Shodno tome, oportunitet se primarno primjenjuje na lakša krivična djela ili djela manje težine koja su počinili maloljetnici bez prethodnog kriminalnog ponašanja.

Radi procjene relevantnih okolnosti, tužilac može pribaviti informacije od zakonskih zastupnika maloljetnika, drugih relevantnih osoba i institucija. Također, tužilaštvo može angažovati stručnog saradnika za prikupljanje potrebnih podataka. Ako je potrebno, tužilac može pozvati maloljetnika i druge relevantne osobe na neposredno ispitivanje (Brozović, 2011, 28). U slučajevima kada se primjenjuje ovo diskreciono odustajanje od gonjenja, oštećena strana se obavještava da joj je pravni put ograničen na parnični postupak, budući da preuzimanje krivičnog gonjenja nije dopušteno u takvim slučajevima.

Uslovno odustajanje od gonjenja slijedi isti materijalni i procesni okvir kao i bezuslovno odustajanje, s tim da se maloljetniku nameću određene obaveze koje mora ispuniti kako bi se gonjenje konačno obustavilo. Te obaveze uključuju: (1) da

se ispriča oštećenom; (2) nadoknadu štete prouzrokovane krivičnim djelom, u okviru maloljetnikovih finansijskih mogućnosti; (3) učešće u društveno korisnom radu, kao što je angažman u humanitarnim organizacijama ili učešće u opštinskim ili ekološkim inicijativama; (4) završetak tretmana za zloupotrebu supstanci ili druge oblike zavisnosti, ako je primjenjivo; (5) učešće u individualnom ili grupnom savjetovanju u određenom centru za podršku mladima (psihosocijalni tretman); (6) provjeru znanja iz oblasti saobraćajnih propisa u ustanovi za osposobljavanje vozača; i (7) druge obaveze koje su primjerene s obzirom na počinjeno krivično djelo i lične i porodične prilike maloljetnika. Centar za socijalni rad predstavlja primarnu instituciju odgovornu za pružanje podrške i nadzora nad maloljetnikom tokom ovog procesa.

3.1.5. Načelo oportuniteta u sistemu francuskog krivičnog procesnog prava

Načelo oportuniteta (*principe d'opportunité des poursuites*) u francuskom pravu o kaznenom postupku daje tužiteljima diskreciono ovlaštenje pri odlučivanju hoće li pokrenuti krivični postupak ili pristupiti preduzimanje mjera alternativnih krivičnom postupku. Ovo je načelo posebno značajno u kontekstu maloljetničkog pravosuđa, gdje fokus nije samo na odmazdi, već i na rehabilitaciji i socijalnoj reintegraciji.

Prema francuskom pravu, javni tužilac (*procureur de la République*) igra centralnu ulogu u odlučivanju o postupanju s krivičnim djelima maloljetnika. Ako elementi krivičnog djela nisu dovoljno utvrđeni, tužilac može donijeti odluku o *classement sans suite* (obustavi postupka). Međutim, ako je djelo počinjeno, tužilac ima više mogućnosti, što odražava proširenje njegovog diskrecionog prava u sistemu maloljetničkog pravosuđa. U skladu s članom 41-1 *Code de procédure pénale* (Zakonika o krivičnom postupku), tužilac može pribjeći alternativnim mjerama umjesto krivičnog gonjenja (*mesures alternatives aux poursuites*) s ciljem nadoknade štete, prestanka narušavanja javnog reda prouzrokovanog djelom ili doprinosa rehabilitaciji počinitelja. Ove mjere su usklađene sa širim pedagoškim i restorativnim ciljevima maloljetničkog pravosuđa, koji naglašavaju individualizirane odgovore umjesto strogo sankcija krivičnopravnog sadržaja.

Alternativne mjere dostupne tužiocu u okviru maloljetničkog pravosuđa slične su onima koje se primjenjuju na punoljetne počinitelje krivičnih djela, ali su prilagođene specifičnim okolnostima maloljetnika. Ove mjere mogu se primijeniti tek nakon što su konsultovani roditelji, odnosno staratelji maloljetnika i nakon što su dali svoj pristanak, osim u slučaju *rappel à la loi* (službenog upozorenja o pravnim posljedicama ponovnog činjenja krivičnog djela). Dostupne alternativne mjere uključuju: (1) upućivanje na zdravstvene, profesionalne ili socijalne službe, poput programa građanskog obrazovanja ili psihološkog savjetovanja; (2) mjere reparacije, bilo kroz direktnu nadoknadu štete žrtvi (uz njen pristanak) ili indirektnu reparaciju u vidu društveno korisnog rada pod nadzorom obrazovne agencije; (3) nadzorane obrazovne mjere, koje mogu uključivati obavezno pohađanje škole ili učešće u strukturiranim aktivnostima usmjerenim na socijalnu reintegraciju.

Zakon od 5. marta 2007. godine uveo je mogućnost *composition pénale* (sporazuma o priznanju krivice) za maloljetnike starije od 13 godina, pod uslovom da njihova ličnost i okolnosti djela opravdavaju njegovu primjenu. Ovaj mehanizam omogućava dogovoreno rješenje između tužioca i maloljetnika koji priznaje krivicu, uz sudsku potvrdu. Izrečene mjere mogu uključivati plaćanje novčane kazne, učešće u programu obuke ili ispunjavanje obrazovnih obaveza posebno osmišljenih za maloljetnike (Castaignede & Pignoux, 2011, 515-516). Iako sporazum o priznanju krivnje ostaje izuzetak, a ne pravilo u slučajevima maloljetnika, njegovo uvođenje odražava širi trend ka proceduralnoj fleksibilnosti i efikasnosti u okviru francuskog krivičnog pravosuđa. Ova mogućnost omogućava rješenje koje prioritet daje rehabilitaciji maloljetnika, dok istovremeno osigurava odgovornost za počinjeno djelo.

Uprkos širokom diskrecionom pravu tužilaca, princip obavezne istrage (*obligation d'instruction*) generalno se primjenjuje u predmetima koji uključuju maloljetnike, osiguravajući detaljnu istragu o pozadini i okolnostima maloljetnika prije pokretanja suđenja. Međutim, postoje izuzeci, naročito u slučajevima kada se smatra da su alternativne mjere ili *composition pénale* dovoljne za adekvatno rješavanje djela (Castaignede & Pignoux, 2011, 516).

3.2. Tužilačka diskreција u maloljetničkom pravosuđu u anglo-saksonskom, odnosno anglo-američkom pravu

3.2.1. Osnovne crtice o tužilačkoj diskreciji u SAD

U saveznom pravnom sistemu Sjedinjenih Američkih Država, tužilac široku slobodu u određivanju kada, koga, kako goniti, pa čak i hoće li pokrenuti postupak za očita kršenja federalnog krivičnog zakonodavstva. Sudovi su u brojnim prilikama priznali široko diskreciono pravo tužioca u područjima kao što su pokretanje ili odustajanje od krivičnog gonjenja, odabir ili predlaganje konkretnih optužbi i okončanje krivičnog gonjenja prihvatanjem sporazuma o priznanju krivnje.⁴ Tužioci mogu odlučiti da ne podignu optužnicu ako procijene da ne postoji razumna vjerovatnoća da će presuda biti osuđujuća. U takvim slučajevima, tužilac dobrovoljno odustati od krivičnog gonjenja (*voluntary dismissal*) ili formalnim mehanizmom *nolle prosequi*.

Opseg diskrecionog ovlaštenja tužioca artikuliran je u *Wayte v. United States*, 470 U.S. 598 (1985), gdje je Vrhovni sud SAD naglasio da vlada (*the Government*) zadržava „široko diskreciono pravo“ (*broad discretion*) u donošenju tužilačkih odluka, odnosno koga će da krivično goni. Ovakvo stajalište Vrhovni sud SAD je obraložio na način da ovo široko diskreciono pravo uvelike počiva na spoznaji da je odluka o krivičnom gonjenju posebno nepogodna za sudsku reviziju, odnosno sudski nadzor, budući da uključuju razmatranja kao što su dokazna snaga i „snaga slučaja“ (*strength of the case*), odvrćajući učinci (*the prosecution's general deterrence value*), prioriteti provođenja zakona (*the Government's enforcement priorities*) i šire

⁴ *Oyler v. Boles*, 368 U.S. 448 (1962); *Newman v. United States*, 382 F.2d 479 (D.C. Cir. 1967); *Powell v. Ratzenbach*, 359 F.2d 234 (D.C. Cir. 1965).

tužilačke strategije (*the case's relationship to the Government's overall enforcement plan*) – faktori koji nisu podložni sudskoj procjeni.

Nadalje, načelo jednake zaštite u diskrecionoj ocjeni tužioca utemeljeno je u predmetu *Yick Wo v. Hopkins*, 118 U.S. 356 (1886), gdje je Vrhovni sud SAD smatrao da (rasno) neutralan zakon, ako se primjenjuje na diskriminirajući način, predstavlja kršenje klauzule o jednakoj zaštiti Četrnaestog amandmana na Ustav SAD. Ovaj je slučaj uspostavio presedan za ispitivanje diskriminatorne prakse provođenja zakona unutar pravnog okvira SAD-a (Wright, Baughman & Robertson, 2022).

3.2.2. Osnovne napomene o maloljetničkom krivičnom pravosuđu u SAD

Empirijski podaci ukazuju na to da je gotovo dvije trećine svih maloljetnika uhapšenih u SAD upućeno sudovima s nadležnošću nad maloljetnicima radi daljeg odlučivanja.⁵ Predmeti koji prolaze kroz sistem maloljetničkog pravosuđa mogu rezultirati sudskim odlukama koje vode ka sudski naređenom nadzoru, smještaju van porodičnog doma ili, u određenim okolnostima, prepuštanju maloljetnika sistemu krivičnog pravosuđa za odrasle. Tokom perioda od 1988. do 1992. godine, maloljetnički sudovi zabilježili su nesrazmjerno povećanje broja predmeta koji se odnose na nasilna krivična djela i kršenje odredaba o zakonitom držanju i korištenju oružja.

Značajan dio članova bandi i drugih nasilnih prestupnika su mlađi od osamnaest godina u trenutku počinjenja krivičnih djela. U skladu sa 18 U.S. Code § 5031, lica ispod ove starosne granice klasifikovana su kao „maloljetnici“ u svrhu federalnog krivičnog gonjenja. Prema federalnom zakonu, djela koja maloljetnici počinju, a koja bi predstavljala krivična djela da su ih počinili punoljetni pojedinci, kao i kršenja 18 U.S. Code § 922(x), pravno se definišu kao djela „maloljetničke delinkvencije“. Međutim, osobe koje navršu osamnaest godina prije počinjenja federalnog krivičnog djela procesuiraju se kao punoljetni pojedinci prema saveznim krivičnim zakonima.

Istorijski gledano, prema *common law*-u, tretman osoba optuženih za krivična djela nije pravio značajnu razliku između maloljetnika i odraslih. Postojala je oboriva pretpostavka da djeca u dobi između sedam i četrnaest godina nisu sposobna za formiranje krivične namjere, odnosno subjektivnog elementa krivičnog djela (*mens rea*), dok su djeca mlađa od sedam godina bila neopozivo smatrana nesposobnim za počinjenje zločina (*crimes*). Suprotno tome, osobe starije od četrnaest godina smatrane su *prima facie* sposobnim za krivičnu odgovornost.⁶

Prije donošenja relevantnog saveznog zakonodavstva 1938. godine, nije postojao zakonski okvir koji bi maloljetnicima pružao poseban tretman prema saveznom zakonu. Usvajanjem Federalnog zakona o maloljetničkoj delinkvenciji

⁵ The National Conference of State Legislatures, *Juvenile Justice Update* | March 2023, Available at: <https://www.ncsl.org/newsletter/details/juvenile-justice-update-march-2023> (19.02.2025).

⁶ *Allen v. United States*, 150 U.S. 551, 14 S. Ct. 196, 37 L. Ed. 1179 (1893).

1938. godine (*the Federal Juvenile Delinquency Act*) nastojala se uspostaviti razlika između maloljetnika i odraslih počinitelja kroz njihovo odvajanje unutar sistema krivičnog pravosuđa. Ovaj zakon je osigurao osnovne zaštitne mjere, uključujući pravo da ne budu osuđeni na kazne koje traju nakon navršene dvadeset i prve godine života. Također je dao diskreciono ovlaštenje tužiocu da odluči hoće li maloljetni prestupnici biti procesuirani kao odrasli ili kao maloljetni delinkventi, osim u slučajevima koji uključuju smrtne kazne ili krivična djela kažnjiva doživotnim zatvorom. Zakon je izmijenjen 1948. godine, ali su njegove suštinske odredbe uglavnom ostale nepromijenjene.

Godine 1974. Kongres SAD je donio Zakon o maloljetničkom pravosuđu i prevenciji delinkvencije (*the Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act*) kako bi uspostavio proceduralne zaštitne mjere za maloljetnike pod federalnom jurisdikcijom i uskladio federalne prakse maloljetničkog pravosuđa s važećim državnim modelima i sudskim presedanima. Primarni cilj pomenutog zakona bio je preusmjeravanje maloljetnika iz „tradicionalnog“ krivičnog postupka kako bi se umanjila stigmatizacija povezana s krivičnim osudama i promovirali rehabilitacijski programi.⁷ Međutim, ovaj cilj mora biti izbalansiran s imperativom zaštite javnosti od nasilnih prestupnika. Federalna politika maloljetničkog pravosuđa odražava snažnu sklonost ka intervenciji na državnom i lokalnom nivou u slučajevima koji uključuju maloljetnike, jer je Kongres jasno izrazio zakonodavnu namjeru da prioritet daje državnoj i lokalnoj jurisdikciji nad maloljetnim prestupnicima kad god je to moguće. Ovaj princip je očigledan u zakonodavnoj istoriji 18 U.S. Code § 5032, koja naglašava preferenciju savezne vlade da maloljetničke predmete upućuje državnim sudovima, osim u najtežim slučajevima.⁸

3.2.3. Maloljetničko pravosuđe i tužilačka diskrecija u SAD

Pri odlučivanju o pokretanju federalnog krivičnog gonjenja maloljetnika, tužioci moraju biti svjesni posebnog pravnog i razvojnog statusa maloljetnika u okviru krivičnopravnog sistema. Vrhovni sud SAD priznao je i dosljedno naglašava da postoje razlike između maloljetnih i punoljetnih počinitelja krivičnih djela, ističući da „maloljetni počinitelji ne mogu pouzdano biti svrstani među najteže prestupnike“ (*juvenile offenders cannot with reliability be classified among the worst offenders*).⁹

U predmetu *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 2005, Vrhovni sud SAD je identifikovao tri opšte razlike između osoba mlađih od 18 godina i odraslih (*three general differences between juveniles under 18 and adults*): (1) maloljetnici pokazuju nedostatak zrelosti i nerazvijen osjećaj odgovornosti (*lack of maturity and ... underdeveloped sense of responsibility*); (2) maloljetnici su osjetljiviji na negativne uticaje i vanjske pritiske (*juveniles are more vulnerable or susceptible to negative influences and outside pressures*); (3) formiranje karaktera kod maloljetnika još uvijek nije završeno, što znači da su njihove osobine ličnosti manje fiksirane nego

⁷ *United States v. One Juvenile Male*, 40 F.3d 841, 844 (6th Cir. 1994).

⁸ *United States v. Juvenile Male*, 864 F.2d 641, 644 (9th Cir. 1988); *United States v. Juvenile*, 599 F. Supp. 1126, 1130 (D. Or. 1984).

⁹ *Roper v. Simmons*, 543 U.S. 551, 2005; *Graham v. Florida*, 560 U.S. 48, 2010.

kod odraslih (*the character of a juvenile is not as well formed as that of an adult*). Slično tome, u predmetu *Graham v. Florida*, 560 U.S. 48, 2010, Vrhovni sud SAD je naglasio napredak u psihologiji i neuronauci, koji nastavlja dokazivati značajne kognitivne i biheviornalne razlike između maloljetnika i odraslih (*developments in psychology and brain science continue to show fundamental differences between juvenile and adult minds. For example, parts of the brain involved in behavior control continue to mature through late adolescence*). Konkretno, Sud je primijetio da moždane strukture odgovorne za regulaciju ponašanja nastavljaju sazrijevati tokom kasne adolescencije (*science and social science supporting Roper's and Graham's conclusions have become even stronger*). Ovaj naučni temelj dodatno je potvrđen u predmetu *Miller v. Alabama*, gdje je Sud prepoznao da su empirijski i društveno-naučni dokazi koji podržavaju odluke u *Roper* i *Graham* postali još uvjerljiviji (*Miller v. Alabama*, 567 U.S. 460, 472 n.5, 2012).

Kao i u svim postupcima, odluka o pokretanju ili odustajanju od federalnog krivičnog gonjenja maloljetnika mora biti vođena Načelima federalnog gonjenja (*Principles of Federal Prosecution; Justice Manual* (JM) §§ 9-27.000 i dalje) i zakonskim odredbama koje regulišu gonjenje maloljetnika (18 U.S. Code § 5032). Pri donošenju ove odluke, tužioci treba da razmotre niz faktora, uključujući, ali ne ograničavajući se na: prioritete federalnih organa za provođenje zakona, težinu i prirodu krivičnog djela, razmatranja specijalne i generalne prevencije, stepen krivice maloljetnika, njegovo ranije učešće u kriminalnim aktivnostima, spremnost na saradnju s vlastima, lične okolnosti, interese žrtava i vjerovatni ishod ili šire implikacije gonjenja (JM § 9-27.230). Tužilačko diskreciono pravo uključuje i odluku da se maloljetnik ne goni ako to služi interesima pravde (*interest of justice*). Pored toga, selektivno gonjenje ne predstavlja povredu načela jednakosti pred zakonom, osim ako se zasniva na nedopuštenom kriterijumu kao što su rasna ili vjerska pripadnost.¹⁰

Ključni aspekt u federalnom gonjenju maloljetnika je dostupnost nekrivičnih alternativa za postupanje prema delinkventnom ponašanju. U skladu s JM § 9-27.250, tužioci treba da procijene da li su nekrivične mjere – poput sporazuma o neprogonjenju ili građanskog sudskog ili upravnog oduzimanja imovine stečene krivičnim djelom – prikladnije. U određenim situacijama, tužioci mogu sarađivati s civilnim advokatima Ministarstva pravde SAD u traženju sudske zabrane maloljetniku da nastavi s nezakonitim aktivnostima. Osim toga, u predmetima u kojima učestvuju i maloljetnici i odrasli počinitelji, tužioci moraju procijeniti potencijalnu odgovornost odraslih saučesnika. Ako odrasla osoba koristi maloljetnika za izvršenje krivičnog djela ili pokušava iskoristiti maloljetnika da izbjegne otkrivanje ili hapšenje, treba razmotriti federalno gonjenje odraslog počinitelja. U slučaju osuđujuće presude, može se primijeniti otežavajuća okolnost prema Smjernicama za izricanje kazni SAD (U.S. Sentencing Guidelines § 3B1.4 – Korištenje maloljetnika za izvršenje krivičnog djela). U slučajevima krivičnih djela s

¹⁰ *United States v. Goodwin*, 457 U.S. 368, 380 n. 11, 1982; *Bordenkircher v. Hayes*, 434 U.S. 357, 364, 1978; *Oyler v. Boles*, 368 U.S. 448, 456, 1962

elementima nasilja, mogu se tražiti strože kazne prema 18 U.S. Code § 25 (Korištenje maloljetnika u nasilnim krivičnim djelima).

U rijetkim i izuzetnim okolnostima – posebno onima koje uključuju pitanja nacionalne sigurnosti – gonjenje maloljetnika može zahtijevati preispitivanje ili upotrebu tajnih i/ili zaštićenih informacija. U takvim situacijama, tužilački tim treba da se konsultuje s Nacionalnim sigurnosnim odjelom (*National Security Division*) kako bi utvrdio da li federalno gonjenje pruža bolje mehanizme zaštite tajnih i/ili zaštićenih materijala u odnosu na maloljetničke postupke na državnom nivou. U svim predmetima koji uključuju terorizam ili krivična djela povezana s nacionalnom sigurnošću, tužioci su obavezni da zatraže odobrenje od Nacionalnog sigurnosnog odjela prije podizanja optužnice protiv maloljetnika (JM § 9-90.020). Prema tome, odluka o federalnom gonjenju maloljetnika zahtijeva suptilnu i višeslojnu analizu koja integriše pravne okvire, naučno razumijevanje adolescentnog razvoja i šira načela pravde. Tužioci moraju pažljivo koristiti svoje diskreciono pravo, osiguravajući da njihove odluke budu u skladu sa zakonskim obavezama i osnovnim načelima kaznene politike.

3.2.4. Tužilačka diskrecija u maloljetničkom pravosuđu Engleske i Walesu

U Engleskoj i Walesu, tužilački sistem je u osnovi zasnovan na, između ostalog, principu oportuniteta (koji se naziva i princip ekspeditivnosti), koji tužiocima daje široku diskreciju u odlučivanju da li da pokrenu krivični postupak ili ne. Primjena ovog diskrecionog prava je sadržana u Kodeksu za tužioce Krune (*Code for Crown Prosecutors* - CCP), koji nalaže dvostepeni test za odluke tužilaštva. Prvo, tužioci moraju procijeniti da li raspoloživi dokazi pružaju realne izglede za osudu (*the evidential stage*). Ako je ovaj dokazni prag ispunjen, oni tada moraju utvrditi da li je postupanje u predmetu u skladu s javnim interesom (*the public interest stage*). Ovaj test javnog interesa obuhvata faktore kao što su težina krivičnog dela, uticaj na žrtvu i društvenu zajednicu, proporcionalnost krivičnog gonjenja i potencijal za rehabilitacione intervencije.¹¹

Posebnost tužilačke diskrecije u Engleskoj i Walesu je njen institucionalni okvir. Tužilstvo Krune (*Crown Prosecutorial Service* – CPS), osnovano 1986. godine, funkcioniše kao primarni tužilački organ, osiguravajući nezavisnost krivičnog gonjenja od policijskih istraga i postupaka pred organima javnog reda. Međutim, policijske snage zadržavaju određena tužilačka ovlaštenja, posebno za lakša krivična djela, gdje mogu izdavati opomene, kazne ili druge vansudske odluke bez uključivanja CPS-a. Pored toga, diskreciona ovlaštenja koja koristi CPS podliježe hijerarhijskom nadzoru i mehanizmima odgovornosti. Direktor javnog tužilaštva (*Director of Public Prosecutions*), pod nadzorom glavnog državnog tužioca, utvrđuje tužilačke politike i smjernice, čime se osigurava dosljednost u donošenju odluka. Ovaj regulatorni okvir nastoji da uravnoteži tužilačku nezavisnost sa potrebom za javnom odgovornošću, što ga razlikuje od centralizovanih sistema, kao što je

¹¹ The Code for Crown Prosecutors, Available at: <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors>, (21.02.2025).

francuski. Konačno, alternativne mjere krivičnom gonjenju, posebno za maloljetnike, usklađene su sa principom oportuniteta, jer se tužioci mogu odlučiti za „diverzione“ programe, uključujući mjere restorativne pravde, naloge za rehabilitaciju mladih i obrazovne intervencije, odražavajući posvećenost proporcionalnosti i rehabilitacijskom, a ne punitivnom pravosuđu (Fyfe & Heinze, 2022).

No, konkretizovanje, tužioci u Engleskoj i Walesu, rukovodeći se CCP-om, provode dvostepeni test za donošenje tužilačke odluke o (ne)progonu:

(1) Faza dokaznog postupka: Tužioci prvo moraju procijeniti da li postoji dovoljno dokaza za realnu perspektivu osude, a što uključuje, ali se ne ograničava na, ocjenu pouzdanosti, kredibiliteta i prihvatljivosti prikupljenih dokaza.

(2) Faza javnog interesa: Ako je dokazni prag zadovoljen, tužioci tada razmatraju da li pokretanje krivičnog gonjenja služi javnom interesu, a faktori koji utiču na ovo određivanje uključuju: (a) ozbiljnost krivičnog djela; (b) krivnju osumnjičenog; (c) uticaj na žrtvu i društvenu zajednicu; (d) proporcionalnost; i (e) neophodnost krivilnog gonjenja (da li je krivično gonjenje najbolje i najefikasnije sredstvo za ostvarivanje pravde ili bi alternativne mjere bile dovoljne).

Ukoliko tužilac utvrdi da krivično gonjenje možda najprikladniji odgovor, sistem krivičnog pravosuđa u Engleskoj i Walesu uključuje nekoliko alternativnih mjera, i to: (1) mjere formalnog upozorenja (*cautions*); (2) uslovne mjere upozorenja (*conditional cautions*), koje se određuju uz specifične uslove; (3) neformalni sporazum između žrtve i počinitelja (*community resolutions*); (4) druge mjere restorativne pravde/pravosuđa (*restorative justice programs*). Na odabir ovih alternativa utiču faktori kao što su priroda i težina krivičnog dela, kriminalna istorija počinitelja i preferencije žrtve (Abramovaite *et al.*, 2019).

4. ZAKLJUČAK

Analiza primjene načela oportuniteta u krivičnom gonjenju maloljetnika u različitim pravnim sistemima ukazuje na značajnu raznolikost u pravnim okvirima i praksama. Dok sistemi koji pripadaju kontinentalnoj pravnoj tradiciji, poput njemačkog i francuskog, strogo regulišu diskreciono ovlaštenje tužilaca kroz precizne zakonske odredbe i proceduralne mehanizme kontrole, anglo-američki pravni sistemi, posebno onaj u Sjedinjenim Američkim Državama, pružaju znatno širu diskreciju tužilaca, oslanjajući se na sudsku praksu i smjernice za tužilaštva. U europsko-kontinentalnom pravu, odnosno nacionalnim sistemima koji počivaju na *civil law* tradiciji, načelo oportuniteta strogo je usmjerena na slučajeve manje težine, gdje rehabilitacija i prevencija recidivizma imaju primat nad punitivnim pristupom. Ova zakonodavna praksa je u skladu s međunarodnim standardima, konkretno Pekinškim pravilima i Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, koji insistiraju na minimalnoj intervenciji i davanju prednosti alternativnim mjerama. S druge strane, u pravnim sistemima zasnovanim na *common law* tradiciji, tužilačka diskrecija nije samo instrument procesne ekonomije, već i sredstvo za strateško oblikovanje politike krivičnog gonjenja, što može dovesti do neujednačene primjene prava i mogućih zloupotreba.

U kontekstu Bosne i Hercegovine, postojeći zakonodavni okvir predviđa ograničenu primjenu načela oportuniteta u krivičnim predmetima protiv maloljetnika, pri čemu se naglasak stavlja na procjenu svrsishodnosti gonjenja u odnosu na prirodu djela i lične karakteristike počinitelja (kao i u zemljama okruženja, konkretno u Republici Hrvatskoj). Komparativna analiza pokazuje da optimalni model tužilačke diskrecije u maloljetničkom pravosuđu mora osigurati ravnotežu između pravne sigurnosti i fleksibilnosti. Striktne pravne regulacije, kao u Njemačkoj i Francuskoj, omogućava transparentnost i konzistentnost, dok fleksibilniji pristup anglo-saksonskih sistema pruža više prostora za „individualizaciju pravde“. Stoga je preporučljivo da pravni sistemi koji teže modernizaciji maloljetničkog pravosuđa integrišu najbolje prakse iz oba modela: precizna zakonska ograničenja koja sprečavaju arbitarnost i istovremeno osiguravaju dovoljno prostora za rehabilitaciju i reintegraciju mladih počinitelja kažnjivih djela. Na kraju, uspješna primjena načela oportuniteta u maloljetničkom pravosuđu zavisi ne samo od zakonodavnog okvira, već i od institucionalne koordinacije i profesionalne obuke tužilaca. Uvođenje mehanizama nadzora, kao i razvoj smjernica i kriterija za odlučivanje o oportunitetu, može značajno doprinijeti pravednijem i učinkovitijem sistemu maloljetničkog pravosuđa, koji istovremeno štiti prava maloljetnika i interese društva.

Bibliografija

- Abramovaite, J., Bandyopadhyay, S., Bhattacharya, S. & Cowen, N. (2019). Alternatives to Custody: Evidence from Police Force Areas in England and Wales, *The British Journal of Criminology*, 59(4)/2019: 800-822.
- Brozović, J. (2011). Načelo oportuniteta u hrvatskom kaznenom procesnom pravu: nova rješenja i mogućnost praktične primjene, *Pravnik, Časopis za pravna i društvena pitanja*, 45(90)/2011: 15-30.
- Castaignède, J. & Pignoux, N. (2011). „France“. In: Dünkel, F., Grzywa, J., Horsfield, P. & Pruin, I. (Eds.), *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments, Vol. 1, 2nd Revised Edition* (pp. 483-557). Mönchengladbach: Forum Verlag Godesberg.
- Dünkel, F. (2014). Juvenile Justice Systems in Europe – Reform developments between justice, welfare and ‘new punitiveness’, *Kriminologijos studijos*, 1(1)/2014: 31-76.
- Đokić, I. (2009). „Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja“. U: Ignjatović, Đ. (ur.), *Stanje kriminaliteta u Srbiji i pravna sredstva reagovanja III deo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Đurđić, V. (1996). Načelo oportuniteta, *Pravni život, Časopis za pravnu teoriju i praksu, Tematski broj „Postojeće i buduće pravo“*, 9/1996: 421-437.
- Đurić, V. (2010). Diskreciono krivično gonjenje, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 55/2010: 1-28.
- Fyfe S. & Heinze A. (2022). „Prosecutorial Discretion“. In: Ambos K., Duff A., Heinze A., Roberts J. & Weigend T. (Eds.), *Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice* (pp. 169-218). Cambridge: Cambridge University Press.
- Junger-Tas, J. & Decker, S. H. (2006). *International Handbook of Juvenile Justice*. New York: Springer.
- Mansfield, G. & Peay, J. (1987). *The Director of Public Prosecutions: Principles and Practices for the Crown Prosecutor*. London and New York: Tavistock.
- Mirkov, Ž. (2012) Načelo oportuniteta krivičnog gonjenja, *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, 84(7-8): 482-498.
- Novosel, D. (2012). „Načelo svrsishodnosti (oportuniteta) – zakonska rješenja i primjena“. U: Petrović, A. & Jovanović, I. (ur.), *Savremene tendencije krivičnog procesnog prava u Srbiji i regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva (normativni i praktični aspekti)*, str. 43-62. Beograd: Misija OEBS-a u Srbiji.

- Puharić, B. & Radić, I. (2015). Primjena načela svrhovitosti u postupanju prema maloljetnicima, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 22(2)/2015: 635-670.
- Rap, S. (2016). A Children's Rights Perspective on the Participation of Juvenile Defendants in the Youth Court, *International Journal of Children's Rights*, 24/2016: 93-112.
- Simović, M. N. & Simović, V. M. (2016). *Krivično procesno pravo, Uvod i opšti dio, Četvrto izdanje (izmijenjeno i dopunjeno)*. Bihać: Pravni fakultet Univerziteta u Bihaću.
- Simović, M. N. & Simović, V. M. (2018). *Krivično procesno pravo II (Krivično procesno pravo – Posebni dio), Četvrto izdanje (izmijenjeno i dopunjeno)*. Istočno Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu.
- Sloth-Nielsen, J. (2001). *The Role of International Law in Juvenile Justice Reform in South Africa*. Bellville: University of the Western Cape.
- Škulić, M. (2009). *Krivično procesno pravo, Opšti deo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Tak, P. J. P. (2008). *Dutch Criminal Justice System*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Vasiljević, T. (1981). *Sistem krivičnog procesnog prava SFRJ*. Beograd: Savremena administracija.
- Wright, M., Baughman, S. B. & Robertson, C. (2022). Inside the Black Box of Prosecutor Discretion, *U.C. Davis Law Review*, 55(4)/2022: 1-57.
- Code de procédure pénale, Dernière mise à jour des données de ce code : 01 février 2025.
- Jugendgerichtsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 11. Dezember 1974 (BGBl. I S. 3427), das zuletzt durch Artikel 21 des Gesetzes vom 25. Juni 2021 (BGBl. I S. 2099) geändert worden ist.
- Wetboek van Strafvordering, Geraadpleegd op 20-02-2025, Geldend van 04-02-2025 t/m heden.
- Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 2 Absatz 1 des Gesetzes vom 7. November 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 351) geändert worden ist.
- Krivični zakon Bosne i Hercegovine, „Sl. glasnik BiH“, br. 3/2003, 32/2003 – ispravka, 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 8/2010, 47/2014, 22/2015, 40/2015, 35/2018, 46/2021, 31/2023 i 47/2023.
- Krivični zakonik Republike Srpske, „Sl. glasnik RS“, br. 64/2017, 104/2018 – odluka Ustavnog suda, 15/2012, 89/2021, 73/2023 i „Sl. glasnik BiH“, br. 9/2024 – odluka Ustavnog suda BiH.
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, „Sl. novine Federacije BiH“, br. 37/2003, 21/2004 – ispravka, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017.
- Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, „Sl. glasnik BDBiH“, br. 19/2022 – prečišćeni tekst, 3/2024 i 14/2024.
- Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, „Sl. glasnik BiH“, br. 3/2003, 32/2003 – ispravka, 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 29/2007, 53/2007, 58/2008, 12/2009, 16/2009, 53/2009 – dr. zakon, 93/2009, 72/2013 i 65/2018.
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, „Sl. novine FBiH“, br. 35/2003, 56/2003 – ispravka, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020.
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS“, br. 13/2010, 61/2013 i 68/2020.
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, „Sl. novine FBiH“, br. 7/2014 i 74/2020.
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, „Sl. glasnik BDBiH“, br. 44/2011.
- Allen v. United States*, 150 U.S. 551, 14 S. Ct. 196, 37 L. Ed. 1179 (1893).
- Bordenkircher v. Hayes*, 434 U.S. 357, 364, 1978.
- Miller v. Alabama*, 567 U.S. 460, 472 n.5, 2012.
- Newman v. United States*, 382 F.2d 479 (D.C. Cir. 1967).
- Oyler v. Boles*, 368 U.S. 448 (1962).
- Powell v. Ratzenbach*, 359 F.2d 234 (D.C. Cir. 1965).
- United States v. Goodwin*, 457 U.S. 368, 380 n. 11, 1982.
- United States v. Juvenile Male*, 864 F.2d 641, 644 (9th Cir. 1988).

United States v. Juvenile, 599 F. Supp. 1126, 1130 (D. Or. 1984).

United States v. One Juvenile Male, 40 F.3d 841, 844 (6th Cir. 1994).

Wayte v. United States, 470 U.S. 598 (1985).

Yick Wo v. Hopkins, 118 U.S. 356 (1886).

The Code for Crown Prosecutors, Available at: <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors> (21.02.2025).

The National Conference of State Legislatures, Juvenile Justice Update | March 2023, Available at: <https://www.ncsl.org/newsletter/details/juvenile-justice-update-march-2023> (19.02.2025).

JUVENAL JUSTICE AND PROSECUTORIAL DISCRETION IN A COMPARATIVE LIGHT - THE PRINCIPLE OF OPPORTUNITY IN CRIMINAL PROSECUTION AGAINST JUVENILE OFFENDERS IN COMPARATIVE LAW

Filip Novaković

LL.B. (Hons.) in General Law, LL.M. in Criminal Law. Student of Doctoral Studies in Law at the Faculty of Law of the University of Zenica. Corresponding Member of the Bosnian-Herzegovinian-American Academy of Arts and Sciences, filipnovakovic.iur@gmail.com; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9979-5824>.

Summary: *The paper examines the application of the principle of opportunity in juvenile criminal proceedings across different legal systems. The principle of opportunity, as opposed to the principle of legality, allows prosecutors to refrain from initiating or continuing criminal proceedings when doing so serves the interests of justice, rehabilitation, or social reintegration. The paper provides a comparative analysis of various jurisdictions, highlighting differences in legal frameworks, prosecutorial authority, and policy rationales behind the discretionary prosecution of juvenile offenders. It assesses how different legal systems balance the need for accountability with the fundamental principles of juvenile justice, such as the best interests of the child, proportionality, and diversion from formal criminal proceedings. The study also evaluates the safeguards and limitations imposed on prosecutorial discretion to prevent arbitrariness, discrimination, or excessive leniency. The paper ultimately argues that an appropriately structured system of prosecutorial discretion can enhance the effectiveness of juvenile justice by prioritizing rehabilitative measures over punitive sanctions. Through a comparative lens, the research underscores the importance of a balanced approach in juvenile justice policies, advocating for a legal framework that safeguards due process while promoting the social reintegration of young offenders.*

Keywords: *Juvenile Justice, Prosecutorial Discretion, Principle of Opportunity, Comparative Criminal Law, Diversion and Rehabilitation.*